Tarybos išvados 2014 m. gegužės 20 d. dėl veiksmingo mokytojų [1] rengimo

(2014/C 183/05)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

PRIMINDAMA ŠIO KLAUSIMO POLITINĮ KONTEKSTĄ, NURODYTĄ ŠIŲ IŠVADŲ PRIEDE,

MANO, KAD:

1. Plačiai pripažįstama, kad kokybiškas mokymas yra viena svarbiausių sąlygų sėkmingiems rezultatams mokymosi srityje pasiekti; juo plėtojamos besimokantiems reikalingos žinios, gebėjimai, nuostatos ir vertybės, kad jie galėtų suvokti visą savo kaip individų ir kaip aktyvių visuomenės ir darbo jėgos narių potencialą.

2. Greitai besikeičiančiame pasaulyje mokytojų vaidmuo ir į juos dedami lūkesčiai taip pat keičiasi, mokytojams susiduriant su iššūkiais dėl naujų gebėjimų reikalavimų, sparčiai kintančių technologijų ir didėjančios socialinės bei kultūrinės įvairovės ir su būtinybe patenkinti labiau individualizuoto mokymo ir specialiojo mokymosi poreikius.

3. Mokytojų rengėjai vaidina lemiamą vaidmenį palaikant ir gerinant mokytojų darbo kokybę. Aukštos kokybės pirminio mokytojų rengimo, paramos karjeros pradžioje („įvadinio mokymo“) ir tęstinio profesinio tobulinimosi paslaugų teikimas yra svarbus veiksnys užtikrinant, kad į mokymo profesiją būtų pritraukti tinkami kandidatai ir kad mokytojai turės atitinkamų kompetencijų, kurių reikia norint veiksmingai dirbti dabartinėse mokyklose, ir tas kompetencijas palaikys.

4. Norint patobulinti mokytojų rengimo programas ir samdymo procesus reikia iš anksto nustatyti, kokios profesinės kompetencijos yra mokytojams reikalingos įvairiais jų karjeros etapais. Siekiant nustatyti aukštesnius kokybės standartus galima pasitelkti profesinės kompetencijos programas, apibrėžiant žinias, gebėjimus ir nuostatas, kurias mokytojai, be kita ko, profesinio rengimo bei mokymo ir suaugusiųjų mokymosi srityse, turėtų turėti arba įgyti. Panašiai, tokios rūšies programos galėtų būti naudingos mokytojų rengėjams, kurie rengia mokytojus atlikti savo užduotis.

PRIPAŽĮSTA, KAD:

1. Neretai nauji mokytojai pirma laiko palieka šią profesiją, o toks reiškinys gali lemti didelius nuostolius ir atitinkamiems asmenims, ir apskritai sistemoms. Pirminio mokytojų rengimo programos, kuriomis mokytojai adekvačiai parengiami nuo pat pradžios, kartu su įvadinio mokymo priemonėmis, kuravimu ir didesniu dėmesiu mokytojų asmeninei ir profesinei gerovei gali padėti išspręsti šią problemą.

2. Mokytojų rengimą reikėtų laikyti sudėtine bendresnio politikos tikslo – didinti šios profesijos patrauklumą ir kokybę – dalimi. Tam reikia tinkamos atrankos, samdymo ir išlaikymo darbe politikos, veiksmingo pirminio mokytojų rengimo, paramos karjeros pradžioje, profesinio mokymosi ir tobulinimosi per visą karjerą, pedagogų grįžtamojo ryšio ir paskatų mokytojams.

3. Mokytojų rengimo programos, skirtos būsimiems mokytojams, prieš jiems pradedant savo karjerą, ir jau dirbantiems mokytojams tęstinio profesinio tobulinimosi kontekste, turėtų būti pakankamai lanksčios, kad būtų galima reaguoti į mokymo ir mokymosi pokyčius. Jos turėtų būti grindžiamos pačių mokytojų patirtimi ir jomis turėtų būti siekiama skatinti tarpdalykinius ir bendradarbiavimu pagrįstus metodus, kad švietimo įstaigos ir mokytojai laikytų bendradarbiavimą su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, tokiais kaip kolegos, tėvai ir darbdaviai, viena iš savo užduočių.

---

[1] Šiame tekste sąvoka *mokytojas* apima vidurinių mokyklų mokytojus, profesinio rengimo ir mokymo srities mokytojus bei suaugusiųjų mokytojus.
Terminas *mokytojų rengėjas* vartojamas apibūdinant asmenis, kurie aktyviai sudaro palankesnes sąlygas besistažuojančių mokytojų ir mokytojų formaliajam mokymuisi tiek pirminio mokytojų rengimo, tiek tęstinio profesinio tobulinimosi lygiu.

4. Spartus skaitmeninių mokymosi priemonių ir atvirųjų švietimo išteklių plitimas taip pat lemia būtinybę mokytojams įgyti pakankamą supratimą apie šias priemones ir išteklius, kad jie galėtų ugdyti svarbius skaitmeninio raštingumo gebėjimus ir veiksmingai bei tinkamai jais pasinaudoti mokydami. Šios naujos priemonės taip pat gali padėti užtikrinti visiems vienodas galimybes naudotis aukštos kokybės švietimu.

SUSITARIA, KAD:

1. Per pirminį mokytojų rengimą būsimi mokytojai turėtų įgyti pagrindines kompetencijas, reikalingas kokybiškam mokymui užtikrinti, taip pat turėtų būti skatinama motyvacija įgyti kompetencijų ir jas atnaujinti per visą karjerą. Visiškai atsižvelgiant į skirtingus nacionalinius kontekstus, jis turėtų ne tik apimti dalyko išmanymą ir pedagoginius sugebėjimus, kuriuos sustiprintų integruoti praktinės mokymo patirties laikotarpiai, bet ir skatinti savistabą bei bendradarbiavimu pagrįstą darbą, prisitaikymą prie daugiakultūrių klasių ir lyderio vaidmens prisiėmimą.

2. Konkretūs aspektai, kuriems mokytojų rengimo programose reikėtų skirti daugiau dėmesio, apima veiksmingus metodus, skirtus besimokantiesiems padėti įgyti tokius universaliuosius gebėjimus kaip skaitmeninis raštingumas, mokymasis mokytis, verslumas, kūrybiškas ir kritiškas mąstymas ir pagerinti kalbų gebėjimus. Be to, reikėtų skirti dėmesio veiksmingiems būdams paremti įvairias besimokančiųjų grupes, įskaitant asmenis su specialiaisiais poreikiais ir (arba) neturinčius palankių sąlygų.

3. Pirminiam mokytojų rengimui naudos galėtų suteikti kokybės užtikrinimo tvarka ir reguliariai atliekamos peržiūros, pabrėžiant, kokių mokymosi rezultatų reikalaujama, akcentuojant praktinės patirties kokybę bei adekvačią trukmę ir užtikrinimą, jog tai, ko mokoma, yra aktualu.

4. Galėtų būti stiprinamos pirminį mokytojų rengimą vykdančios aukštojo mokslo įstaigos – mokytojų ir mokytojų rengėjų švietimo centrai; taip pat šiose institucijose galėtų būti atliekami moksliniai tyrimai mokytojų kompetencijos plėtojimo ir veiksmingų mokymo metodų srityse.

5. Mokytojų rengimo paslaugų teikėjų dialogas ir partnerystės su švietimo įstaigomis, o taip pat darbo rinkos ir visuomenės atstovais, gali suteikti naudingų žinių ir idėjų ruošiant ir įgyvendinant mokytojų rengimo programas. Tokiomis partnerystėmis taip pat galima prisidėti skatinant geresnio koordinavimo metodo taikymą kvalifikacijoms, kompetencijos standartams ir atitinkamų rengimo paslaugų teikimui, visų pirma profesinio rengimo bei mokymo ir suaugusiųjų mokymosi srityse.

6. Ir pirminis mokytojų rengimas, ir tęstinis profesinis mokytojų tobulinimasis turėtų būti grindžiami patikimais pedagoginiais tyrimais ir turėtų būti taikomi suaugusiųjų mokymo metodai, pagrįsti specialistų veiklos interesų bendruomenėmis, mokymusi internetu ir tarpusavio mokymusi. Minėtu rengimu ir tobulinimusi turėtų būti užtikrinama, kad mokytojai turėtų nuolatinių galimybių atnaujinti savo dalyko žinias ir sulaukti paramos taikant veiksmingus ir novatoriškus mokymo būdus, be kita ko, grindžiamus naujomis technologijomis, bei dalyvauti su tuo susijusiuose mokymuose.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ, DERAMAI ATSIŽVELGIANT Į SUBSIDIARUMO PRINCIPĄ IR Į NACIONALINES APLINKYBES:

1. Stengtis užtikrinti, kad pagal mokytojų pirminio rengimo programas būsimi mokytojai turėtų galimybes įgyti visas svarbias kompetencijas, reikalingas sėkmingai jų profesinės veiklos pradžiai.

2. Skatinti mokytojams skirtų darnių profesinės kompetencijos sistemų ([1]), kuriose apibrėžiamos kompetencijos ir savybės, kurias tam tikrais mokytojo karjeros etapais arba tam tikromis mokymo aplinkybėmis mokytojai turi turėti, plėtojimą. Tokios sistemos turėtų būti pakankamai lanksčios, kad galėtų patenkinti kintančius poreikius, ir turėtų būti svarstomos bendradarbiaujant su visais suinteresuotaisiais subjektais.

3. Panašiai, skatinti mokytojų rengėjams skirtų profesinės kompetencijos sistemų kūrimą, nustatant jiems būtinas kompetencijas, o kartu sustiprinant bendradarbiavimą bei kartu su kolegomis plėtojamą veiklą ir plėtojant tokias sritis kaip naujų mokytojų kuravimas mokyklose.

4. Toliau nagrinėti tvirtesnio bendradarbiavimo, partneryščių ir tinklaveikos su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais potencialą ruošiant mokytojų rengimo programas.

([1]) Remiantis (buvusiosios) Mokytojų profesinio tobulinimosi teminės darbo grupės 2013 m. liepos mėn. ataskaita („Parama mokytojų kompetencijos plėtojimui siekiant geresnių mokymosi rezultatų“).

5. Skatinti veiksmingą skaitmeninį mokymą ir mokymąsi užtikrinant, kad mokytojų rengėjai ir mokytojai patys įgytų pakankamo lygio skaitmeninių gebėjimų ir išmoktų, kaip padėti besimokantiesiems protingai ir saugiai naudotis skaitmeniniais ištekliais, bei kaip geriau valdyti individualius mokymosi procesus – šių tikslų siekti pasitelkiant atnaujintas mokytojų rengimo programas ir užtikrinant platesnes prieigos prie atvirų švietimo išteklių ir jų naudojimo galimybes.

6. Naudotis ES priemonių finansavimo galimybėmis, pavyzdžiui, programa „*Erasmus+*“ ir, atitinkamais atvejais, Europos socialiniu fondu siekiant:

   i) paremti valstybių narių politiką, skirtą pirminio mokytojų rengimo ir tęstinio mokytojų profesinio tobulinimosi kokybei gerinti, ir

   ii) propaguoti būsimų mokytojų, mokymo personalo ir mokytojų rengėjų judumą ir skatinti strategines partnerystes, eksperimentavimą šios srities politikoje ir ateities perspektyvų mokytojų rengimo projektus, visų pirma sudaryti galimybes išbandyti naujas metodikas ir praktiškai taikyti kompetencijų sistemas.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR KOMISIJOS:

1. Kuo geriau pasinaudoti programos „ET 2020“ struktūromis pagal atvirą koordinavimo metodą, kad būtų sustiprintas įrodymais pagrįstas politikos formavimas, ir plėtoti bei skleisti sėkmingą politikos praktiką, susijusią su:

   — veiksmingomis mokytojų rengimo programomis, daugiausia dėmesio skiriant pirminiam mokytojų rengimui ir bendradarbiavimu grįsto mokymo metodo taikymo būdams;

   — instruktorių darbo vietoje profesiniu tobulinimusi, atsižvelgiant į jų svarbų vaidmenį užtikrinant kokybiškų pameistrysčių ir kitų mokymosi darbo vietoje formų pasiūlą;

   — mokytojų rengimo programų aktualumo didinimu ir mokytojų bei dėstytojų profesinių gebėjimų stiprinimu, prireikus pasitelkiant glaudesnį bendradarbiavimą su darbdaviais, įskaitant įmones.

2. Pasinaudoti aktualių tyrimų ir apklausų, tokių kaip TALIS ([1]), rezultatais, siekiant spręsti klausimus, susijusius su politikos poveikiu mokytojų ir mokyklų vadovų požiūriams į mokytojų rengimą ir nuomonėms apie jį.

3. Pasitelkiant tyrimus nustatyti veiksmingiausius metodus ir praktinius veiksmus mokytojams siekiant padėti besimokantiesiems efektyviai valdyti savo mokymosi procesą įvairialypėse nūdienos mokymosi aplinkose.

PRAŠO KOMISIJOS:

1. Kurti mokytojų, visų pirma būsimų ir neseniai pasamdytų mokytojų, bendruomenes naudojantis esamomis mokytojams skirtomis Europos platformomis, pavyzdžiui, „eTwinning“, kad būtų plėtojamas kolegų bendradarbiavimas mokymo praktikos visoje ES klausimais.

2. Remti bendradarbiavimą su partneriais, tinklais ir organizacijomis, kurie gali pasidalinti patirtimi ir naujausiomis techninėmis žiniomis, kaip kurti efektyvias mokytojų rengimo programas, ypač pirminio rengimo programas.

([1]) EBPO tarptautinis tyrimas apie mokymą ir mokymąsi.

PRIEDAS

Politinis kontekstas

1. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 165 ir 166 straipsniai.
2. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų ([1]).
3. 2007 m. lapkričio 15 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl mokytojų švietimo kokybės gerinimo ([2]).
4. 2009 m. gegužės 12 d. Tarybos išvados dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos laikotarpiui iki 2020 m. („ET 2020“).
5. 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvados dėl mokytojų ir mokyklų vadovų profesinio tobulinimosi ([3]).
6. 2010 m. gruodžio 7 d. Briugės komunikatas ir Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl glaudesnio europinio bendradarbiavimo profesinio rengimo ir mokymo srityje prioritetų 2011–2020 m. laikotarpiu ([4]).
7. 2011 m. lapkričio 28 d. Tarybos rezoliucija dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės ([5]).
8. 2012 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo vaidmens įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ – dėl švietimo ir mokymo indėlio į ekonomikos atsigavimą, augimą ir darbo vietų kūrimą ([6]).
9. 2013 m. vasario 15 d. Tarybos išvados dėl investavimo į švietimą ir mokymą. Veikla, susijusi su komunikatu „Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų ir 2013 m. metinė augimo apžvalga ([7]).
10. 2013 m. lapkričio 25 d. Tarybos išvados dėl veiksmingos lyderystės švietimo srityje ([8]).
11. 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1288/2013, kuriuo sukuriama Sąjungos švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programa „Erasmus+“ ([9]).
12. 2014 m. vasario 24 d. Tarybos išvados dėl veiksmingo ir novatoriško švietimo ir mokymo siekiant investuoti į gebėjimus. 2014 m. Europos semestro rėmimas ([10]).

Kiti susiję dokumentai

1. 2012 m. lapkričio 20 d. Komisijos komunikatas „Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų“.
2. 2013 m. *Eurydice* ataskaita „Pagrindiniai duomenys apie mokytojus ir mokyklų vadovus Europoje“.

([1]) OL L 394, 2006 12 30, p. 10.
([2]) OL C 300, 2007 12 12, p. 6.
([3]) OL C 302, 2009 12 12, p. 6.
([4]) OL C 324, 2010 12 1, p. 5.
([5]) OL C 372, 2011 12 20, p. 1.
([6]) OL C 393, 2012 12 19, p. 5.
([7]) OL C 64, 2013 3 5, p. 5.
([8]) OL C 30, 2014 2 1, p. 2.
([9]) OL L 347, 2013 12 20, p. 50.
([10]) OL C 62, 2014 3 4, p. 4.